

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації  
для самостійної роботи студентів  
за навчальною дисципліною  
«Історія перекладу»**

рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>035 Філологія</u>
освітня програма	<u>Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова; Німецька мова та література і переклад та англійська мова; Французька мова та література і переклад та англійська мова; Переклад (китайська та англійська мови); Переклад (іспанська та англійська мови)</u>
спеціалізація	<u>035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька, 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська; 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська, 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька</u>

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша, “28” серпня 2023 року, протокол № 1  
Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

  
Олександр РЕБРІЙ

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов “29” серпня 2023 року, протокол № 15  
Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

  
Анна КОТОВА

**Загальні положення щодо організації самостійної роботи студентів.** Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н.Каразіна».

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента очної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, розрахунково-графічних робіт, рефератів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

**Зміст та організація самостійної роботи студентів за навчальною дисципліною «Історія перекладу».** Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни для студентів денної та заочної форм навчання складає 5 кредитів, тобто 150 годин. Обсяг самостійної роботи для денної форми навчання складає 114 годин, для заочної форми навчання – 138 годин.

#### Розподіл годин для самостійної роботи по темах

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
Тематичний блок 1: Історія перекладу та перекладацької думки				Включено до поточного та підсумкового контролю
1	Історія практики перекладу та історія теорії перекладу: визначення, моделі, методи	9	9	
2	Роль перекладів конфесійної літератури	9	10	
3	Переклад у стародавні часи: Єгипет, Месопотамія, стародавні Греція та Рим	9	10	
4	Переклад у Середні віки	9	10	
5	Переклад в епоху Відродження	9	10	
6	Переклад в епоху класицизму	9	10	
7	Переклад в епоху романтизму	10	10	
Тематичний блок 2: Переклад у XX-XXI сторіччях: як історія перекладу формує його теорію				Включено до поточного та підсумкового контролю
1	Переклад в Україні в XIX ст. - поч. XX ст.	10	13	

2	Переклад в Україні у XX ст	10	14
3	Світові тенденції перекладу у XX ст.	10	13
4	Короткий нарис з історії світового перекладознавства	10	14
5	Короткий нарис з історії вітчизняного перекладознавства	10	15
	<b>Усього</b>	<b>114</b>	<b>138</b>

### Завдання для самостійної роботи

№ з / п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Вивчити етапи розвитку перекладу в світі та в Україні	64	46
2	Дослідити становлення перекладознавства як науки та розглянути його повороти	30	46
3	Розглянути сучасний стан перекладознавчої думки в Україні та за кордоном	20	46
	Разом:	114	138

#### Вимоги до студентів:

1) В рамках першого завдання студенти мають самостійно з'ясувати основні підходи до структурування подій минулого і прояснити періоди в історії перекладу в світі та визначити їхні провідні риси: античний період (переклад в Давньому Римі), ранньохристиянський період (переклади Біблії та іншої сакральної літератури), середні віки, період доби відродження, період доби класицизму, період доби романтизму, період на зламі XIX та XX сторіч, період між 1 та 2 світовими війнами, період другої половини XX – початку XXI сторіч. Також вони мають самостійно познайомитися з періодизацією перекладу сучасною українською мовою: період травестування, період переспіву, період власне перекладу другої половини XIX та початку XX сторіч, період підйому перекладацької справи у 1917 – 32 рр.; занепад перекладу у 1932 – середина 1950-их років; піднесення перекладу у період середини 1950- 1990 рік; післярадянський період.

2) В рамках другого завдання студенти мають самостійно ознайомитися з підходами до дослідження перекладу в «донауковий» період та в період після становлення перекладознавства як науки, а також з основними працями про переклад, що були створені до становлення перекладознавства (Цицерон, Ієронім, Леонардо Бруні Аретіно, Доле, Лютер, Драйден, Шляєрмахер, Бенямін, Якобсон). Також студенти мають самостійно прояснити стадії в розвитку перекладознавства у XX ст.: лінгвістична теорія перекладу, функціональні підходи до перекладу; полісистемна теорія та інші системні теорії, зокрема Маніпуляційна школа та дескриптивне перекладознавство; поворот до культури та інтерес до питань етики.

3) В рамках третього завдання студенти мають самостійно ознайомитися з різними підходами до дослідження перекладу в XXI ст. – іконічний (мультимедійний) поворот, когнітивні підходи, соціологічні підходи.

**Форми контролю та критерії оцінювання.** Завдання, винесені на самостійну роботу студентів, включені в тестові завдання для оцінювання роботи студентів на семестровому заліку (очна форма навчання) та передбачають написання реферату «Портрет перекладача» із списку, запропонованого кафедрою. Відповідні критерії оцінювання наведено в Робочій програмі

навчальної дисципліни. Під “портретом” ми розуміємо завдання, які включатимуть наступні складові: релевантні біографічні відомості, історичний опис літературного, культурного, релігійного чи політичного контексту тієї доби, за якої цей перекладач жив; оцінка значення його перекладацького доробку; його концепція перекладу; уявлення про його творчий метод, якщо такі дані існують. Коротка хронологічна таблиця життя та творчості перекладача на тлі основних подій його доби. Використана література. Критерії оцінювання письмової дослідницької роботи «Портрет перекладача» також містяться в Робочій програмі навчальної дисципліни.

### Список літератури Основна література

1. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. 1: пер. з англ./ за ред. Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченко та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 584 с. (Серія UTTU Series).
2. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 2 : пер. з англ./ за ред. Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченко та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 276 с.
3. Енциклопедія перекладознавства: у 4 т. Т. 3 : пер. з англ./ за ред. Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченко та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2021. 314 с. (Серія UTTU Series).
4. Кальниченко О.А. Історія перекладу та думок про переклад у стародавні часи. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. 184 с.
5. Кальниченко О.А. Харківський університет і переклад: теорія, практика, особистості. *Сузір'я Інни Мельницької : антологія /* упоряд. та передмова О. А. Кальниченко ; ред. передмови та біографічних довідок Л. М. Черноватого ; кафедра теорії та практики пер. анг. мови Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Вінниця : Нова Книга, 2013. С. 4 – 33.
6. Москаленко М. Н. Тисячоліття: Переклад у державі слова. *Тисячоліття: Поетичний переклад України-Русі*. Київ: Дніпро, 1995. С. 5–38.
7. Стріха М. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. Київ : Дух і Літера, 2020. 520 с.
8. Шмігер Тарас Історія українського перекладознавства = A History of Ukrainian translation studies : навч. посіб. / Т. Шмігер. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с.
9. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Короткий курс з історії перекладу та перекладацької думки: [електронний ресурс]. 638 с. (комп'ютерна версія знаходиться на кафедрі).
10. Gambier Yves., D'Hulst Lieven (eds.). A History of Modern Translation Knowledge: Sources, Concepts, Effects. Amsterdam, John Benjamins, 2018.
11. Hermans, Theo. Translation and History: A Textbook. Abingdon, Oxon ; New York : Routledge, 2022. 162 p.
12. Kalnychenko, Oleksandr. History of Ukrainian thinking on translation (from the 1920s to the 1950s)/ Oleksandr Kalnychenko. *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies/* Larisa Schippel and Cornelia Zwischenberger (eds.) (Transkulturalitat – Translation – Transfer, Band 28)/ Berlin: Frank & Timme, 2017. P. 309 – 33.
13. Rundle, Christopher, Anne Lange & Daniele Monticelli (eds.) The Routledge Handbook of Translation History. London & New York: Routledge. 2022.
14. Rizzi, Andrea, Birgit Lang & Anthony Pym. What is Translation History? A Trust-Based Approach. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2019.

### Допоміжна література

1. Джугастрянська Ю., Стріха М. Важлива пам'ятка з історії українського перекладознавства. *Новий Протей – Вип. 1.* / гол. ред. Олександр Кальниченко. Вінниця: Нова Книга, 2015. С.133–135.
2. Кальниченко О.А., Подміногін В.О. Історія перекладу та перекладацької думки в текстах та коментарях. Частина 1. Харків.: Вид-во ХГУ "НУА", 2005. 132 с.

3. Кальниченко О.А., Подміногін В.О., Кальниченко Н.М. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Ч. 2. Пізня античність. Перекладачі – творці писемностей : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Харків: Вид-во НУА, 2015. 172 с.
4. Кальниченко О.А. Історія перекладу та перекладацької думки в текстах та коментарях. Частина 3. Середні віки. [електронний ресурс]. 254 с. (комп'ютерна версія знаходиться на кафедрі).
5. Кальниченко О.А. Переклад в арабському світі VII – XIII ст. *Вч. зап. ХГІ НУА, т. VII*. Харків: Око, 2001. С. 384 – 394.
6. Кальниченко О.А., Подміногін В.О., Тракта́т Фрідрі́ха Шлейєрмахера „Про різні методи перекладу” та його значення для сучасного перекладознавства. *Вчені записки ХГІ „НУА”. Т. VIII*. 2002. С. 503 – 533.
7. Кальниченко О.А., Полякова Ю.Ю. Володимир Миколайович Державин. Про мистецтво перекладу: статті та рецензії 1927 – 1931 років. Хрестоматія вибраних праць Володимира Державина з теорії та критики перекладу до курсу «Історія перекладу» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Переклад» / Укладачі Леонід Черноватий і В'ячеслав Карабан. Вінниця : Нова Книга, 2015 . 296 с.
8. Кальниченко О.А., Кальниченко Н.М. Призначення історії перекладознавства. *Філологічні трактати*, 2010, том.2, №3. Суми-Харків. С.145 – 149.
9. Кальниченко О.А., Полякова Ю.Ю. Українська перекладознавча думка 1920-х - початку 1930-х років: хрестоматія вибр. пр. з перекладознавства до курсу "Історія перекладу" для студ., що навч. за спец. "Переклад". Вінниця: Нова книга, 2011. 503 с.
10. Коломієць Л.В. Український художній переклад та перекладачі 1920 - 30-х років : матеріали до курсу "Історія перекладу" : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т, 2013. 559 с.
11. Коломієць Л.В., Москаленко М.Н. Опис художніх перекладів 1920-1930-х років// Хист і глуд: теорія та практика перекладу. Харків : Акта, 2011. С.276 – 369.
12. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2002.
13. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2000.
14. Кочур Г. Література та переклад: Дослідження, рецензії, літературні портрети, інтерв'ю : [у 2-х т.] / Г. Кочур. Київ : Смолоскип, 2008.
15. Лукаш Микола Прогресивна західноєвропейська література в перекладах на українську мову (Доповідь на нараді Спільки Радянських Письменників України в справі художніх перекладів 16 – 18 лютого 1956 року) / [відновлено Б. Черняковим]. *Протей* / [редкол. О. Кальниченко (голова) та ін.]. Вип. 2. Харків: Вид-во НУА, 2009. С. 560–605.
16. Новий Протей: навчально-методичні матеріали для студентів вищих навчальних закладів до курсів «Історія перекладу», «Історія українського перекладознавства», «Вступ до перекладознавства» та «Теорія перекладу» / гол. Редактор Олександр Кальниченко. Вінниця : Нова Книга, 2015. Вип. 1.
17. Українське перекладознавство ХХ сторіччя : бібліографія / ЛНУ імені Івана Франка, НТШ ; уклад Т. Шмігер ; [автори передм. : Р. Зорівчак, Т. Шмігер ; наук. ред. Р. Зорівчак]. Львів, 2013.
18. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Подміногін В.О., Кальниченко О.А., Радчук В.Д. Олександр Фінкель: забутий теоретик українського перекладознавства: [Зб. вибр. пр.] Вінниця: Нова Кн., 2007. 438 с.
19. Шмігер Т.В. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 510 с.
20. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя . Київ : Смолоскип, 2009. 342 с.
21. Chesterman A. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*. Amsterdam: John Benjamins, 1997.
22. Delisle J., Woodsworth J. (eds.) *Translators through History*. Amsterdam and Philadelphia: John Benlamins, 2012.

23. D'hulst L. Translation History. *Handbook of Translation Studies*/ ed. by Yves Gambier and Luc van Doorslaer, vol. 1. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, 2010. P. 397–405.
24. Djovčoš M, , Hostová I., Kusá M. and Perez E.(eds.). *Translation Studies in Ukraine as an Integral Part of the European Context*, 2023. Bratislava: VEDA.
25. Kalnychenko O., Kolomiyets L. Translation in Ukraine during the Stalinism Period: Literary Translation Policies and Practices/ Oleksandr Kalnychenko and Lada Kolomiyets // *Translation Under Communism*/ Edited by Christopher Rundle, Anne Lange and Daniele Monticelli. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2022. P. 141 – 172.
26. Kalnychenko, Oleksandr, and Natalia Kamovnikova. “Teaching Translation: Academic Courses in ‘Translation Theory and Practice’ of the early 1930s.” *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. Вип. 91. 2020. С. 147-155.
27. Pym A. *Method in Translation History*. Manchester: St. Jerome Publishing, 1998.
28. Robinson D. *Western Translation Theory from Herodotus to Nietzsche*. Manchester: St. Jerome Publishing, 1997.
29. Rundle C. *Historiography. Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 3rd Edition, Abingdon : Routledge, 2019. P. 232 – 237
30. Rundle C., Rafael V. *History and Translation. Border Crossings. Translation and Studies and Other Disciplines*/ Gambier Y. and L. van Doorslaer (eds.), 2016. Amsterdam: John Benjamins. P. 23–48
31. Santoyo J.-C. *Blank Spaces in the History of Translation Charting the future of translation history: current discourses and methodology* ; [G. L. Bastin and P. F. Bandia (eds.)]. Ottawa : University of Ottawa Press, 2006. P. 11-43.
32. Schippel L. *Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies*/ ed. by Larisa Schippel, Cornelia Zwischenberger. Berlin: Frank & Timme, 2017. 535 p.
33. Venuti L. *Translation, History, Narrative. Meta*. 2005. Vol. 50. No 3. P. 800-816.
34. *Übersetzung/ Translation/ Traduction: International Encyclopedia of Translation Studies // Encyclopédie internationale de la recherche sur la traduction / Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung* ; [Harald Kittel, Armin Paul Frank, Norbert Greiner, Theo Hermans, Werner Koller, José Lambert, Fritz Paul (Eds.)]. – Teilband 2. – Berlin, New York : Walter de Gruyter, 2007.

#### **Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення**

**EBSCO Publishing** – багатопрофільна база даних, яка нараховує понад 4600 журналів. (Доступ з Інформаційного центру "Вікно в Америку", Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В.Н. Каразіна)

Додаткові інформаційні ресурси розташовані на сторінці кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша ХНУ імені В.Н. Каразіна: <http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4>.